

НАУКОВА, НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ТА МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ КАФЕДРИ СОЦІАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я БДМУ (2019-2024 рр.)

Марія МАНДРИК-МЕЛЬНИЧУК, Ігор НАВЧУК, Любов ВЛАСИК, Анжела БІДУЧАК, Жанетта ЧОРНЕНЬКА,
Буковинський державний медичний університет
Чернівці (Україна)

SCIENTIFIC, EDUCATIONAL, METHODOLOGICAL AND INTERNATIONAL ACTIVITIES OF THE DEPARTMENT OF SOCIAL MEDICINE AND HEALTH CARE ORGANIZATION OF BSMU (2019-2024)

Maria MANDRYK-MELNYCHUK, Ihor NAVCHUK, Liubov VLASYK, Anzhela BIDUCHAK, Janetta CHORNENKA
Bukovynian State Medical University
Chernivtsi (Ukraine)

Maria Mandryk-Melnychuk, Ihor Navchuk, Liubov Vlasyk, Anzhela Biduchak, Janetta Chornenka. Scientific, educational, methodological and international activities of the department of social medicine and health care organization of BSMU (2019-2024). Abstract. The article analyzes the main achievements of the department of social medicine and health care organization in the field of scientific research, publications in professional and international publications, preparation of monographs, textbooks, educational and methodological manuals, participation of scientific and pedagogical staff of the department in international projects and internships for 2019-2024; the achievements of the team are characterized in the context of the general history of the creation and development of the department, the formation of the main directions of research work. The article highlights the stages of formation of personnel potential, evolution of research directions, preparation of printed works over the past five years as one of the newest stages of the formation of the department in the context of the general history of its establishment and development.

Key words: *medical institute, department, head, social hygiene, medicine.*

Постановка проблеми. Необхідність пошуку нових підходів до лікування, опису хвороб, розробки лікувальних засобів, профілактичних методик завжди спрямовувало медицину на збереження здоров'я, вивчення впливу якості життя на його тривалість, розробку нових медико-біологічних напрямків, які сьогодні становлять самостійні галузі медицини. Поступово, з плином цілих епох, відбувся перехід від емпіричного досвіду, найпростіших уявлень, знань, до новітніх технологій, досліджень, які дозволяють попереджувати, діагностувати та лікувати різноманітні захворювання. Проте, завжди найбільше дискусій точилося навколо того, як правильно діагностувати хворобу і який обрати алгоритм лікування, що краще – сформулювати у людини чітке уявлення про збереження здоров'я, використання різних методик профілактики хвороб чи боротьба з наслідками, розробка нових лікувальних засобів. На основі цієї вічної дискусії сформувалася низка релігійно-філософських систем, в центрі яких знаходилася людина, її душевна рівновага, гармонія психічного і тілесного здоров'я, чинники, які провокують ті чи інші захворювання, досягнення стану просвітленості і усвідомлення цінності власного життя.

Перші медичні трактати Стародавнього Сходу містять інформацію про важливість досягнення якості життя, способи підвищення його тривалості. Саме з цією метою були створені перші академічні центри – мусейони, які поєднували в собі інтелектуальний

простір, зали для занять спортом, ботанічні сади, бібліотеки, дискусійні майданчики, щоб у такий спосіб сприяти всебічному розвитку особистості, формуванню нових генерацій мислителів, медиків, математиків. Періоди пізнього Середньовіччя і Нового часу засвідчили зростання наукового інтересу до вивчення будови тіла людини, патологічних змін, які відбуваються під впливом захворювань, появу нових методів дослідження, діагностики, формування вузькоспеціалізованих напрямків, метою яких також ставало напрацювання способів збереження здоров'я людини.

Іншими словами, вже наприкінці XIX та у перші десятиліття XX століть склалися сприятливі чинники для виокремлення соціальної медицини та організації охорони здоров'я у нову медичну галузь. Зростання кількості хвороб через воєнні дії Першої світової війни, епідемії, поява нових вірусів, необхідність діагностики, опису, боротьба зі зростанням рівня смертності актуалізували необхідність подальшого розвитку соціальної медицини як окремої галузі. Тому упродовж перших десятиків років XX століття розпочався процес заснування кафедр, товариств, наукових спільнот, друкованих медичних видань, які стосувалися різних аспектів соціальної гігієни. Своєрідна «пальма першості» у цьому належить Німеччині, де ще у 1905 р. було засновано асоціацію фахівців, які займалися дослідженням різних аспектів соціальної гігієни. У 1920 р. у Берлінському університеті з'являється

перша кафедра соціальної гігієни, невдовзі починають викладатися перші курси з громадського здоров'я. Всі ці нововведення засвідчили значну актуалізацію цієї проблематики, як з практичної, так і наукової точки зору, трансформацію підходів і методик до її вивчення.

Ініціатива стосовно започаткування вивчення різних аспектів соціальної гігієни в українських інститутах виникла на початку 1920-х років. Ще до Першої світової війни в Імператорському *університеті Святого Володимира* (нині – КНУ імені Тараса Шевченка) уперше почала викладатися навчальна дисципліна «Основи громадської медицини» [5]. У 1921 р. у науковому друкованому журналі «Врачебное дело» (нині – «Лікувальна справа») була надрукована робота Е. Кагана, присвячена проблемі започаткування викладання соціальної гігієни у вищих навчальних закладах. Причиною стала актуалізація низки проблем, виділення їх в один великий сегмент, що надалі перетворювався на предмет вивчення соціальної гігієни, яка мала специфічний інструментарій та методологію досліджень [2]. Отже, у ній уперше було науково доведено необхідність поділу курсу гігієни на загальну, соціальну та професійну. Радянські вищі органи управління охороною здоров'я та освітою дійшли до консенсусу і в 1923 р. було прийнято рішення про заснування окремих кафедр соціальної гігієни. Того ж року у Харківському університеті та Одеському медичному інституті створюються перші кафедри соціальної гігієни. До початку Другої світової війни сформувалася мережа закладів, які займатимуться вивченням соціально-медичної проблематики. У 1941 р. кафедри соціальної гігієни перейменовано на кафедри організації охорони здоров'я, а викладання соціальної гігієни було заборонено до 1966 р., коли знову повернулася попередня назва. У 1990-х роках замість «соціальної гігієни» почала використовуватися назва «соціальна медицина».

Кафедра соціальної медицини та організації охорони здоров'я Буковинського державного медичного університету (далі – БДМУ) пройшла тривалий період свого становлення, оновлення кадрового потенціалу та корегування напрямків діяльності. За майже вісім десятиліть діяльності кафедра зробила значний внесок у скарбницю української медичної науки, тому особливої актуальності набуває проблема комплексного висвітлення історії її діяльності упродовж усього періоду існування і до сьогодні. У статті зупинимо особливу увагу на останніх п'яти роках розвитку кафедри, нових досягненнях, розробках, проєктах, над якими працював її професорсько-викладацький колектив.

Мета статті полягає в аналізі основних досягнень кафедри у галузі наукових досліджень – фахових публікацій, навчально-методичних праць та літератури, посібників, підручників, участі у міжнародних конференціях, конгресах, освітніх проєктах та стажуваннях, роботі науковців над темами НДР, окресленні основних етапів становлення кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я БДМУ, формування її кадрового потенціалу та наукового доробку.

Методи дослідження. Використано хронологічний, синхронний, ретроспективний, історичний, бібліографічний методи та метод системного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Кафедра соціальної медицини та організації охорони здоров'я (до 1994 р. офіційна назва – кафедра соціальної гігієни та організації охорони здоров'я) заснована у липні 1945 р. Першим її завідувачем (до 1952 р.) був заслужений лікар СРСР, колишній очільник наркомату охорони здоров'я Киргизької РСР, доцент С. К. Лобинцев, який займався питаннями організації навчального процесу в інституті, та досліджував історію медицини. Упродовж 1952-1955 рр. кафедру очолював професор В. С. Нікітський, який також багато робіт присвятив історії охорони здоров'я України і Буковини. У 1955-1966 рр. завідувачем став заслужений лікар СРСР, доцент О. С. Рябишенко, який продовжив вивчення історії медицини України. Наступні п'ять років кафедру очолював доцент Ф. С. Рюхов. Наукові роботи співробітників кафедри цього періоду переважно присвячені питанням кадрового забезпечення охорони здоров'я, дослідженню історії медицини Буковини.

Упродовж двох періодів – 1972-1982 та 1985-1988 рр. – кафедру очолював професор Ц. В. Ясинський. Випускник та аспірант Вінницького медичного інституту, дисертацію виконував на кафедрі соціальної гігієни та організації охорони здоров'я. Ц. В. Ясинський працював головним лікарем у Теофіпольському, Меджибізькому та Хмельницькому районах на Поділлі. Упродовж 1963-1966 рр. був асистентом кафедри соціальної гігієни та організації охорони здоров'я Вінницького медінституту. У 1968 року став старшим викладачем кафедри соціальної гігієни та організації охорони здоров'я Чернівецького медичного інституту. У 1966 році захистив кандидатську дисертацію на тему «Матеріали соціально-гігієнічного обстеження гіпертонічної хвороби», у 1989-му – докторську на тему: «Судинні ураження головного мозку як соціально-гігієнічна проблема». У 1972 р. йому присвоєно вчене звання доцента, у 1992 р. – вчене звання професора. Науковець досліджував епідеміологію неінфекційних захворювань, виявив чинники ризику та розробив на їх підставі системи прогнозування. Його винахід відзначено Почесним дипломом Міжнародної виставки «Кардіологія-82». Учений опублікував близько 500 наукових та навчально-методичних праць, підготував 1 доктора та 9 кандидатів наук.

Упродовж 1982-1993 та 1999-2001 рр. кафедрою керував професор В. Л. Таралло. Закінчив Красноярський медичний інститут. Захистив кандидатську дисертацію на тему «Кібернетична діагностика хронічних субфебрилітетів» (1973 р.). Підготував 4 монографії, 10 навчальних посібників, 6 винаходів, відкрив 3 закони – виживання популяцій, виживання реальних поколінь та збереження здоров'я, які зареєстровані у Міжнародній реєстраційній палаті інформаційно-інтелектуальної новизни РЕС ООН, 18 брошур, 212 наукових та навчально-методичних статей. Розробив теорії здоров'я, підходи до визначення прямих

інтегральних показників, їх нормативів та еталонів, антроїндикативних параметрів сприятливості територій для проживання людей, методів комплексного аналізу захворюваності та смертності від хронічних хвороб за всіма класами МКХ, методи визначення граничного віку існування населення та склав прогнозні таблиці здоров'я населення.

Упродовж 2001-2014 рр. кафедрою завідував доцент В. Е. Кардаш. Лікар-організатор вищої категорії, займався розробкою моделі підтримки здорового способу життя пацієнтів, які мали проблеми із системою кровообігу, брав участь у розробці прогнозів здоров'я населення України. Навчався у клінічній ординатурі на кафедрі хірургічних хвороб № 2 Чернівецького медичного інституту (1983-1985 рр.). У 1990 р. В. Е. Кардаш захистив кандидатську дисертацію на тему «Особливості профілактики гіпертонічної хвороби та її ускладнень серед сільського населення». У 1994 р. працював спочатку асистентом, згодом переведений на посаду старшого викладача кафедри соціальної гігієни та ООЗ. Починаючи з 1997 р., перебував на посаді доцента кафедри, упродовж 2001 р. виконував обов'язки завідувача кафедри, у лютому 2002 р. обраний на посаду завідувача кафедри, якою керував до 2014 р. Водночас був керівником теми планової комплексної НДР кафедри «Наукове обґрунтування напрямку удосконалення організації медичного забезпечення хворих на хронічні хвороби системи кровообігу», у рамках якої виконувалися докторські дисертації доцентів В. І. Чебана та В. Л. Таралло. Опублікував понад 50 наукових робіт, з них – 3 інформаційних листи, 2 методичні рекомендації, які затверджені Головним управлінням організації медичної допомоги МОЗ України. Крім того, ним надруковано 10 навчальних та навчально-методичних посібників, 6 з яких рекомендовані Центральним методичним кабінетом з вищої медичної освіти МОЗ України як навчальні видання для студентів медичних ЗВО.

У 2014-2016 рр. обов'язки завідувача кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я виконував професор В. І. Чебан. Після закінчення Чернівецького державного медичного інституту за спеціальністю «Лікувальна справа» отримав направлення до Лікарсько-санітарної служби Міністерства шляхів сполучення СРСР. Працював цеховим терапевтом у Карелії, дільничним лікарем, завідувачем поліклініки, ординатором клініки професійних захворювань науково-дослідної лабораторії (м. Кіровськ Мурманської області), головним лікарем санаторію «Імандра» Кольського філіалу Академії Наук СРСР.

Науково-педагогічний шлях розпочав після навчання у клінічній ординатурі Чернівецького державного медичного інституту (1983-1985 рр.). Перебував на посадах асистента, доцента кафедри соціальної медицини та ООЗ та, водночас, завідував лабораторією НДІ медико-екологічних проблем. Кандидатську дисертацію виконав по темі «Особливості захворюваності рослинників та технології її профілактики» (1991 р.). У 2004 році

В. І. Чебан захистив докторську дисертацію на тему: «Репродуктивне здоров'я населення та медико-соціальна профілактика порушень його формування». У 2005 р. обраний на посаду професора кафедри соціальної медицини та ООЗ БДМУ (2005 р.). Працював на посаді директора Українського центру наукової медичної інформації та патентно-ліцензійної роботи МОЗ України (2007-2011 рр.). Спільним наказом МОЗ та НАМІ України був призначений головою Проблемної комісії з дисципліни «Соціальна медицина» (2008-2010 рр.). Упродовж 2011-2013 рр. очолював кафедру суспільних наук та українознавства БДМУ. З вересня 2013 року по лютий 2022 р. працював професором.

Професор В. І. Чебан є автором 160 наукових праць, з-поміж яких 2 монографії, 4 навчальні посібники, 9 нововведень, 6 методичних рекомендацій, 5 інформаційних листів. Нагороджений Подякою БДМУ (2004 р.), двома Почесними грамотами Міністра охорони здоров'я України (2010, 2011 рр.).

Упродовж 2016-2019 рр. завідувачкою кафедри була докторка медичних наук, професорка М. І. Грицюк. Мар'яна Іванівна захистила кандидатську дисертацію на тему «Вплив мелатоніну на інорегульовальну функцію нирок в умовах стресу та дії солей алюмінію та свинцю» (2003 р.). У 2018 році захистила докторську дисертацію на тему: «Патофізіологічні механізми порушень парціальних функцій нирок у динаміці експериментального цукрового діабету». Упродовж 2019-2024 рр. М. І. Грицюк перебувала на посаді проректорки з міжнародних зв'язків та професорки кафедри соціальної медицини БДМУ. М. І. Грицюк опублікувала 36 наукових праць, 18 з яких надруковані у фахових вітчизняних та закордонних періодичних виданнях, 2 навчально-методичні посібники, отримала 4 патенти та 4 рацпропозиції.

У 2019 р. завідувачем кафедри соціальної медицини та організації охорони став кандидат медичних наук, доцент І. В. Навчук. У 1998 р. закінчив Буковинську державну медичну академію (далі – БДМА). Упродовж 1998-2000 рр. навчався в інтернатурі при БДМА за спеціальністю «лікар-анестезіолог». З 2000 р. працював асистентом кафедри соціальної медицини та ООЗ та за сумісництвом лікарем-анестезіологом у лікарні швидкої медичної допомоги м. Чернівці, а також завідувачем гуртожитку № 2 БДМУ. У 2000 р. отримав сертифікат лікаря-спеціаліста за спеціальністю «Організація і управління охороною здоров'я» при Запорізькому інституті удосконалення лікарів. У 2005 році успішно завершив курс тематичного вдосконалення з питань управління та фінансування в сфері охорони здоров'я, що проводився в рамках Проєкту ЄС «Управління та фінансування в сфері охорони здоров'я» у партнерстві з Київською медичною академією післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика МОЗ України за програмою, затвердженою Вченою Радою КМАПО ім. П. Л. Шупика, та визнаний інструктором-викладачем із вище згаданих питань. У 2009 році пройшов семінар «Основи доказової медицини

для викладачів медичних ЗВО» у Національному медичному університеті ім. А. А. Богомольця та семінар Європейського регіонального бюро ВООЗ в Україні.

У 2010 р. опанував програму тренінгу для тренерів «Розбудова національного механізму перенаправлення для постраждалих від торгівлі людьми в Україні». У рамках реалізації пілотного компоненту проєкту в Чернівецькій області за участю МОЗ України у 2019 р. пройшов стажування та підтвердив першу кваліфікаційну категорію за спеціальністю «Організація і управління охороною здоров'я».

У 2010 році захистив кандидатську дисертацію на тему «Розробка та обґрунтування моделей первинної та вторинної профілактики артеріальної гіпертензії у сільського населення». У 2023 р. пройшов програму підвищення кваліфікації «Роль соціального та емоційного інтелекту як найважливіших soft-skills XXI століття в освітньому процесі». У 2011 році призначений головним лікарем університетської стоматологічної клініки на громадських засадах. У 2013 році присвоєне вчене звання доцента. У жовтні 2019 р. покладено виконання обов'язків завідувача навчально-наукової лабораторії БДМУ на громадських засадах. 16 червня 2020 р. призначений на посаду завідувача кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я БДМУ. Є керівником НДР кафедри «Обґрунтування та розробка медико-соціальних технологій профілактики основних неінфекційних захворювань».

У 2011 році нагороджений почесною грамотою Управління охорони здоров'я Чернівецької міської ради, у 2022 р. – почесною відзнакою «Вдячна Буковина» за координаційну роботу при пункті гуманітарної допомоги ВПО та почесною грамотою Департаменту охорони здоров'я Чернівецької ОДА за багаторічну сумлінну працю.

Є автором та співавтором 1 монографії, 5 посібників, 5 статей у фахових виданнях, 2 – у виданнях, що входять до наукометричної бази Scopus, 24 статей у іноземних журналах, 12 тез у збірниках конференцій.

На посаді професорки кафедри соціальної медицини та ОЗО працює докторка історичних наук, професорка М. В. Мандрик-Мельничук, яка викладає дисципліни «Історія медицини», «Академічна доброчесність», «Медична персоналістика», «Фандрейзинг та проєктний менеджмент», а також цикли тематичного удосконалення лікарів. У 2005 р. захистила кандидатську дисертацію на тему «Становлення ідеології інтегрального націоналізму в інтелектуальній спадщині української еміграції 1920-1930 рр.». У 2007 р. пройшла конкурсний відбір на навчання в докторантурі (денна форма) історичного факультету КНУ імені Тараса Шевченка, у 2011 р. захистила дисертацію «Північна Буковина, Бессарабія і Закарпаття в контексті українського геополітичного чинника (кінець 1920-х – середина 1940-х рр.)». У 2021 р. присвоєно вчене звання професорки кафедри соціальної медицини та організації охорони

здоров'я. Науковиця займається дослідженнями всесвітньої історії медицини та історії медицини України різних періодів, біографіями маловідомих (репресованих) постатей винахідників та вчених, їхнього внеску в розвиток медичної науки. До кола наукових зацікавлень входять проблеми історії України та Буковини, українсько-румунських відносин, етнополітика, гендерні студії, історія світового та українського фемінізму, інтелектуальна спадщина української еміграції.

М. В. Мандрик-Мельничук є гендерною експерткою, сертифікованою тренеркою з гендерного мейстрінінгу, вільно володіє англійською та румунською мовами, є авторкою 4 монографій, співавторкою 1 підручника під грифом МОН України, 10 навчально-методичних посібників, словника-довідника з історії медицини, авторкою трьох статей, опублікованих у виданнях, що входять до наукометричної системи Web of Science, понад 150 публікацій у фахових та міжнародних наукових виданнях, статей, опублікованих у «Великій Українській Енциклопедії», понад 30 нарисів, інтерв'ю на сторінках інтернет-видань та періодичних видань, дослідницьких радіо- та телепроєктів, учасницею дослідницької групи документального фільму «Соловей співає, доки голос має» (2019 р.), авторських тренінгових програм, циклів тематичного удосконалення та фахових шкіл.

У січні 2024 р. професорка пройшла відбір для науковців на міжнародну MBA-програму «ONLY: Open a New Leader in Yourself»: Kingston University (London), Британської Ради та Львівського Національного Політехнічного університету та Tech StartUp School. Проєкт реалізується у рамках програми «Going Global Partnerships Gender Equality Partnerships program» (тривалість проєкту січень-грудень 2024 рр.).

Професорка М. В. Мандрик-Мельничук пройшла стажування у Pavol Jozef Safarik University in Kosice, Univerzitna nemocnica L.Pasteura (Kosice, 24.06-27.06. 2018) з питань освітньої діяльності в галузі організації охорони здоров'я та історії медицини, «Академічна доброчесність: виклики сучасності» (Республіка Польща, Варшава, 10.08-18.09.2020) / Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці), Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського (сертифікат номер KW-092020/032), 3-денний тренінг для бізнес-організацій з підтримки жіночого підприємництва (12-14 червня 2023 р., м. Київ, за підтримки Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit), курс «Жінки та чоловіки: гендер для всіх», наданий Києво-Могилянською академією за підтримки фонду «Відродження», Think Tank Found European Parliament, тренінгові програми «Попередження, запобігання гендерно зумовленого насильства», «Принцип не нашкодь», «Створення та впровадження механізму перенаправлення» (загальна кількість 10 днів, 20 годин, 8,9.12.2022, 14,21.12.2022, 30,31.01.2023, 9,10.2023 (ВГО «Жіночий консорціум України» за підтримки Міжнародного медичного корпусу та USAID); семінар для науковців «Internship

in the International Intergovernmental Organizations», організованому Ukrainian-Polish Foundation «Institute of International Academic and Scientific Cooperation» (Vienna, Austria, 26.06.2018); Online 9 webinar's course «Gender approach in project management», за підтримки Women's Peace and Humanitarian Fund (WPHF) and UN Women, грудень, 2023; сертифікований курс «Gender Equality and Combating Sexual Harassment in the Military Sector» за підтримки Institute of Gender Programs та Embassy of the United States, Kyiv, Ukraine, грудень 2023 р.). Завершила курс тренінгів «Гендерно орієнтована локалізація в гуманітарній діяльності» у рамках проекту «Розвиток потенціалу ОГС та ініціативних груп у регіонах України з високою концентрацією ВПО щодо впровадження гендерних питань у гуманітарній діяльності (GiHA) за підтримки Управління ООН з координації гуманітарних справ (ОСНА), 2023). Є активною громадською діячкою, очолює підрозділ Всеукраїнської ГС «Спілка Жінок України» у Чернівецькій області та є членкинею Ради ВГС СЖУ, благодійницею та волонтеркою.

На кафедрі працює кандидатка медичних наук, доцентка Бідучак Анжела Степанівна. У 2001 р. закінчила Буковинську державну медичну академію за спеціальністю «Лікувальна справа», продовжила навчання в інтернатурі та в червні 2002 р. їй присвоєно звання лікаря-спеціаліста за спеціальністю «терапія». Працює на кафедрі з 2016 р. (у 2009-2015 рр. – на посаді асистентки-сумісниці). Раніше працювала у практичній охороні здоров'я лікаркою спортивної медицини та завідувачкою організаційно-методичного кабінету КУ «Чернівецький обласний лікарсько-фізкультурний диспансер». У 2016 р. захистила кандидатську дисертацію за спеціальністю 14.02.03 – Соціальна медицина на тему: «Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої моделі профілактики хвороб системи кровообігу в практиці сімейної медицини» (керівник – професор Шкробанець І. Д.). З 2019 року – доцентка кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я. Бідучак А. С. відповідає за навчально-методичну роботу кафедри, методичне забезпечення та проведення занять із українськими та іноземними студентами. Є авторкою та співавторкою понад 100 наукових праць, 2 навчальних та 12 навчально-методичних посібників, 2 монографій, 5 раціоналізаторських пропозицій, 2 методичних рекомендацій та 2 інформаційних листів. Науковиця є співавторкою трьох статей, опублікованих у виданнях, що входять до наукометричної системи Web of Science та 1 – у Scopus. Володіє англійською мовою та у 2018 році отримала сертифікат Pearson of English General (CEF B2). Присвоєно першу кваліфікаційну категорію за спеціальністю «Організація і управління охороною здоров'я». Пройшла курси підвищення кваліфікації: «Штучний інтелект: Майбутнє освіти» (липень, 2023), «Moodle та його друзі» (січень, 2024 р.), «Менторство в охороні здоров'я: бути професіоналом» (січень, 2024 р.), «Людські ресурси в охороні здоров'я» (лютий, 2024 р.).

Докторка філософії (PhD), доцентка Власик Любов Йосипівна, закінчила Чернівецький державний

медичний інститут за спеціальністю «Лікувальна справа» у 1986 р. У 2021 р захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня докторки філософії (PhD) на тему: «Медико-соціальне обґрунтування удосконалення багатофакторної профілактики основних неінфекційних захворювань на рівні первинної медико-санітарної допомоги» за спеціальністю 222 Медицина (14.02.03 – соціальна медицина). Переведена на посаду доцентки кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я з 01 червня 2022 року. 23 серпня 2023 р. присвоєне вчене звання доцентки по кафедрі соціальної медицини та організації охорони здоров'я і, відповідно, цього ж року була обрана на цю посаду за результатами конкурсу.

Доцентка Л. Й. Власик має 76 публікацій, з них 51 наукових та 24 навчально-методичного характеру, у тому числі наукові праці, опубліковані у вітчизняних і міжнародних фахових виданнях, 5 патентів України на корисну модель. Після захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії опубліковано 29 праць, з них 18 наукових та 10 навчально-методичного характеру, 2 публікації – у виданнях, включених до наукометричної бази Web of Science, подано до друку монографію «Основні неінфекційні захворювання: фактори ризику, технології запобігання» (2024 р.).

Власик Л. Й. упродовж 2015-2019 рр. була співвиконавицею планової НДР кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я «Вивчення процесів соціально значущої патології та обґрунтування технологій її профілактики» (№ державної реєстрації 0115U002766, науковий керівник: професор В. І. Чебан). Власик Л. Й. є відповідальною виконавицею планової НДР кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я «Обґрунтування та розробка медико-соціальних технологій профілактики основних неінфекційних захворювань» (№ державної реєстрації 0120U102625, термін виконання 01.01.2020 р. – 31.12.2024 р., керівник к. мед. н., доцент І. В. Навчук).

Л. Й. Власик брала активну участь в організації та проведенні I етапу Всеукраїнської студентської предметної олімпіади та підготувала студента, який у 2020 р. посів I місце в особистому заліку та в організації і проведенні Всеукраїнської студентської предметної олімпіади у 2024 році.

Упродовж вересня 2021 року проходила курси підвищення кваліфікації за програмою «Основи педагогічної майстерності» на базі кафедри педагогіки та психології Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, м. Харків (свідоцтво № ПП-0019792, 2021 р.) та практичний онлайн семінар «MOODLE. Реалізація компетентнісного підходу в освіті» (сертифікат № 580). У рамках українсько-швейцарського проекту «Розвиток медичної освіти» спільно з Українським центром охорони здоров'я (УНС) у травні 2022 р. пройшла курси: «Системи фінансування охорони здоров'я»; «Як працює охорона здоров'я» (2022 р.); «Управління якістю в охороні здоров'я» (грудень 2022 р. – січень 2023 р.); «Взаємодія зі студентами під час війни» (грудень 2022 – березень 2023 рр.). Брала

участь в українсько-швейцарському Літньому Клубі «Люди у війні: людський капітал і його відновлення. Візії майбутнього» (13-15 вересня 2022 р.); проходила міжнародне стажування «Сучасні методи навчання та інноваційні технології у вищій освіті: європейський досвід та глобальні тенденції», (14.10. – 30.11.2021 р., м. Софія, Болгарія, VUZF University of Finance, Business and Entrepreneurship (сертифікат № BG/VUZF/946-2021). У 2018 році отримала сертифікат (Aptis, від 10.09.2018 р.), який підтверджує достатньо високий рівень володіння англійською мовою на рівні B2.

Кандидатка медичних наук, доцентка Чорненко Ж. А. у 2003 році закінчила Буковинську державну медичну академію за спеціальністю «Лікувальна справа» та здобула кваліфікацію «лікаря». По закінченні ЗВО продовжила навчання в інтернатурі та у червні 2004 р. їй присвоєно звання лікаря-спеціаліста за спеціальністю «Дерматовенерологія». У вересні 2004 р. прийнята на посаду викладачки-стажистки кафедри соціальної медицини та ООЗ, а з січня 2005 р. переведена на посаду асистентки. У грудні 2008 р. присвоєно кваліфікацію лікаря-спеціаліста за спеціальністю «Організація і управління охороною здоров'я» й у квітні 2017 р. присвоєна перша кваліфікаційна категорія за цією спеціальністю. У липні 2013 року у Харківській медичній академії післядипломної освіти пройшла спеціалізацію та отримала звання лікаря-спеціаліста за спеціальністю: «Паразитологія». З 2009 року під керівництвом професорки кафедри медичної паразитології та тропічних хвороб Бодні К. І. Харківської медичної академії післядипломної освіти активно працювала над дисертацією на тему: «Клініко-патогенетичні особливості формування і перебігу демодекозу». 29 вересня 2015 р. присвоєно науковий ступінь кандидата медичних наук. Вчене звання доцентки кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я присвоєно 23 квітня 2019 р.

Є авторкою та співавторкою понад 100 праць, з них – 16 статей у фахових виданнях, 9 статей у журналах, включених до наукометричних баз Scopus та Web of Science, 3 монографій, 12 навчально-методичних посібників, 4 патентів на корисну модель, 1 методичних рекомендацій та 2 нововведень. Володіє англійською мовою та у вересні 2018 році отримала сертифікат Aptis British Council (CEFR C1). Наукові інтереси – профілактика основних неінфекційних захворювань, паразитологія.

Проходила наукове стажування на медичному факультеті Університету в Жешуві (8-12 липня, 2018), на базі Таллінського центрального шпиталю (1.11.2017-4.11.2017, сертифікат № 010), медичне стажування на базі Центральної лікарні м. Каунас (29.10-31.10.2017 р., сертифікат № 021), наукове стажування «Сучасна медицина: напрямки та перспективи розвитку» (Жешув, Польща, липень 2018 р.), дві навчально-методичні Літні школи з комунікації (Італія, м. Байя Доміція, липень, 2018 р. 2-9 серпня 2019 р.).

На кафедрі працює кандидатка медичних наук, доцентка Ясинська Е. Ц. У 1992 р. закінчила

Чернівецький медичний інститут за спеціальністю «лікувальна справа». У 1996 р. захистила кандидатську дисертацію на тему «Епідеміологія, прогнозування та профілактика ішемічної хвороби серця серед жителів малих міст» (спеціальність 14.01.11). У 2010 р. присвоєно вчене звання доцентки кафедри.

Е. Ц. Ясинська виконувала фрагмент НДР кафедри на тему: «Обґрунтування та розробка медико-соціальних технологій профілактики основних неінфекційних захворювань». Брала участь у роботі підсумкових наукових конференцій співробітників університету та доповідала на науково-практичних конференціях в Україні. Пройшла курси підвищення кваліфікації «Сучасні аспекти навчання з використанням інформаційних технологій» (26.03-09.04.2020 р.), НМАПО імені П. Л. Шупика.

31 жовтня 2023 року атестувалася на визначення знань та практичних навичок в атестаційній комісії при БДМУ та отримала сертифікат № 7532 лікаря-спеціаліста з циклу стажування «Організація та управління охороною здоров'я». У 2023 р. пройшла стажування он-лайн на базі навчальних закладів м. Люблін, (Польща).

На кафедрі також працюють за сумісництвом на посаді доцентки кандидатка медичних наук, генеральна директорка Державної установи «Чернівецький обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України» Н. В. Гопко. Наталя Василівна нагороджена Почесною грамотою МОЗ України (2013), орденом княгині Ольги III ступеня (2016), Почесною грамотою Державної служби України з надзвичайних ситуацій (2018) та Почесною грамотою Чернівецької обласної ради (2022 р.). У 2020 р. Н. В. Гопко було присвоєно почесне звання «Заслужений лікар України».

Також за сумісництвом на посаді асистентки кафедри працює заступниця генеральної директорки Державної установи «Чернівецький обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України» з організації епідеміологічного нагляду Мар'яна Богданівна Миронюк. Вона має низку відзнак – Почесну грамоту Чернівецької ОДА (2009), Почесну грамоту МОЗ України (2011 та 2014), Грамоту Верховної Ради України (2015), Почесну відзнаку Чернівецької ОДА «Вдячна Буковина» (2020). У 2017 р. Мар'яна Богданівна стала лауреаткою премії імені Володимира Залозецького. У 2020 р. їй присвоєно почесне звання «Заслужений працівник охорони здоров'я України».

На посаді асистентки кафедри за сумісництвом працює Марараш Г. Г. У 2004 р. закінчила Буковинську державну медичну академію за напрямом підготовки «Медицина» та здобула кваліфікацію бакалавра медицини (медична сестра). У 2008 році закінчила Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича та здобула кваліфікацію бакалавра біології. У 2009 році закінчила ЧНУ імені Юрія Федьковича і здобула кваліфікацію біолога, викладачки біології та хімії. У 2011 році закінчила БДМУ за спеціальністю «Сестринська справа». Упродовж 2004-2006 рр. працювала старшою інспекторкою фармацевтичного факультету, 2006-2019 рр. – провідною фахівчиною

медичного факультету № 1 БДМУ. З 2020 р. працює методисткою вищої категорії навчального відділу з сектором моніторингу якості освіти та інформаційно-аналітичного забезпечення. У 2021 р. захистила дисертацію зі спеціальності 223 «Медсестринство» на тему «Роль професійних компетенцій медичної сестри в профілактиці артеріальної гіпертензії», здобула науковий ступінь докторки філософії (PhD). Свою основну роботу поєднує з обов'язками заступниці директора закладу фахової передвищої освіти з виховної роботи фахового коледжу БДМУ.

Нагороджена Подякою Чернівецького міського голови, Грамотою начальника управління охорони здоров'я Чернівецької ОДА, грамотами та подяками БДМУ, подякою МОЗ України.

Г. Г. Марараш є авторкою та співавторкою 53 наукових та навчально-методичних праць, із них – 14 статей у фахових виданнях України, 5 – у міжнародних виданнях (у тому числі Scopus, Web of Science), 32 публікацій – у наукових журналах, збірниках конференцій, 2 навчально-методичних посібників.

На посаді доцентки кафедри за сумісництвом працює Т. І. Доманчук. Закінчила Буковинську державну медичну академію за спеціальністю «Лікувальна справа» (2002 р.). У 2003 р. присвоєно звання лікаря-спеціаліста за спеціальністю «Неврологія»; у квітні 2015 р. – за спеціальністю «Організація та управління охорони здоров'я», у травні 2020 р. – за спеціальністю «Онкологія», у лютому 2024 р. – за спеціальністю «Медична психологія».

З 2003 р. працювала лікарем-невропатологом у Буковинському центрі соціальної, трудової, професійної та медичної реабілітації осіб з інвалідністю, у 2004 р. стала завідувачкою відділення. З 2007 р. починає працювати операторкою комп'ютерного набору науково-лікувального відділу БДМУ за сумісництвом, з 2008 р. – старшою інспекторкою цього ж відділу, з 2011 р. – фахівчиною 1-ої категорії, згодом – провідною фахівчиною, а у 2014 р. очолила науково-лікувальний відділ із сектором інноваційного розвитку (відповідальна за забезпечення діяльності спеціалізованих вчених рад БДМУ). На кафедрі працює з 2013 р. асистенткою за сумісництвом. У 2023 році здобула науковий ступінь докторки філософії (PhD) зі спеціальності 222 «Медицина» (14.02.03 – соціальна медицина) на тему: «Медико-соціальне обґрунтування удосконалення організації профілактики зляканих новоутворень шлунку». З 2024 р. – на посаді доцентки кафедри соціальної медицини та ООЗ.

Нагороджена Грамотою Департаменту освіти і науки Чернівецької ОДА (2018 р.). Є авторкою та співавторкою понад 60 праць: 5 навчально-методичних посібників, 2 монографій, 5 авторських прав, 3 патентів, 3 раціоналізаторських пропозицій, 3 методичних рекомендацій та 5 інформаційних листів, 6 нововведень та публікацій у наукових журналах, збірниках конференцій. Володіє англійською мовою на рівні B2 (сертифікат Pearson of English General).

Вагомий внесок у підготовку студентів університету у різні періоди внесли співробітники, які

працювали на кафедрі: професор П. І. Шелепницький, доценти Б. Я. Дробніс, О. О. Воробйов, В. С. Тимчак, асистенти Л. Р. Єгорушкіна, Т. Ю. Косяченко, А. М. Здоровицький, В. І. Зімагоров, В. А. Михайлик, П. О. Романько, Н. Я. Литвинюк, О. С. Білик, С. І. Понцак, Ю. М. Краснобаєв, А. П. Зубович. ст. лаб. О. В. Петюх, Н. І. Бицко.

Зараз на кафедрі працюють: професорка – М. В. Мандрик-Мельничук, доценти – І. В. Навчук, Е. Ц. Ясинська, Ж. А. Чорненко, А. С. Бідучак, Л. Й. Власик. Викладаються навчальні дисципліни на всіх факультетах університету, зокрема йдеться про соціальну медицину, історію медицини, організацію та економіку охорони здоров'я, організацію охорони здоров'я, менеджмент та маркетинг, економіку охорони здоров'я.

Колектив кафедри успішно завершив виконання комплексної НДР на тему «Вивчення процесів соціально-значущої патології та обґрунтування технологій її профілактики» (2015-2019 рр., керівник професор В. І. Чебан), а також активно працює над новою темою – «Обґрунтування та розробка медико-соціальних технологій профілактики основних неінфекційних захворювань» (з 2020 р.). За цей період 7 співробітників кафедри захистили дисертації. Варто зазначити, що в розрізі комплексних НДР заплановано, захищено й затверджено 2 з них: 1 – на здобуття наукового ступеня кандидата наук, 1 – на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Загалом колективом кафедри опубліковано 295 наукових статей, із яких: 142 – у вітчизняних виданнях, 35 – у виданнях, включені до наукометричної бази Scopus, Web of Science, 118 – у закордонних журналах. Також надруковано 282 тези доповідей, із них: у вітчизняних виданнях – 208, у закордонних – 74. Окрім того, видано 5 монографій (1 з них – англійською мовою), 5 методичних рекомендацій, зареєстровано 9 галузевих нововведень і 5 патентів, отримано 5 свідоцтв про реєстрацію авторського права.

Результати наукової роботи кафедри впроваджено у навчальний процес профільних кафедр вищих медичних закладів України та Республіки Молдова, підтвердженням чого є видання 7 навчальних посібників та 6 актів впровадження. Окремі аналітичні матеріали кафедри використані Національним інститутом стратегічних досліджень під час підготовки аналітичних довідок і рекомендацій щодо шляхів вирішення загальнодержавних та регіональних проблем суспільного розвитку. Також вагомим здобутком є отримання схвальної експертної оцінки від науковців-організаторів охорони здоров'я та лікарів розробленої моделі багатофакторної профілактики основних НІЗ, що ґрунтується на пацієнт-орієнтованому підході й результатах оцінювання готовності лікарів первинної ланки до удосконалення профілактичних заходів та враховує регіональні особливості поширеності факторів ризику, досвід пацієнтів щодо звернень за медичною допомогою.

Висновки.

Таким чином, кафедра соціальної медицини та ООЗ за всю свою історію зазнала серйозних

трансформацій, кадрового оновлення, розробки нових дисциплін, програм, напрямків досліджень відповідно до викликів часу. Упродовж 2019-2024 рр. спостерігається тенденція до пошуку сучасних методик викладання та якісної підготовки студентів та фахівців з усього спектру питань соціальної медицини та організації охорони здоров'я. Колектив кафедри працює над обраними напрямками наукових досліджень, удосконалює навчально-методичну роботу, займається волонтерською діяльністю, проводить профорієнтаційну роботу, публічні виховні заходи зі студентством, післядипломну підготовку лікарів практичної охорони здоров'я та науковців.

Бідучак Анжела – кандидат медичних наук, асистент кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я ВДНЗ України "Буковинський державний медичний університет". Автор понад 60 праць наукового та навчально-методичного характеру, з яких 2 монографії, 7 навчально-методичних посібників. Наукові інтереси: профілактика хронічних неінфекційних захворювань, історія медицини, конфліктологія.

Biduchak Anzhela – Candidate of Medical Sciences, assistant of the Department of Social Medicine and Public Health of the Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University». Is the author of more than 60 works of scientific and educational-methodical nature, including 2 monographs, 7 scientific-methodical manuals. Research interests: prevention of chronic non-communicable diseases, history of medicine, conflictology.

Мандрик-Мельничук Марія – доктор історичних наук професор кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет». Автор понад 150 праць наукового та навчально-методичного характеру, у тому числі 4 монографії, 1 посібник, 8 навчально-методичних посібників. Наукові інтереси: історія медицини, методика викладання історії медицини, всесвітня історія.

Mandryk-Melnychuk Maria – Doctor of Historical Sciences, Professor of the Department of Social Medicine and Public Health of the Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University». Is the author of more than 150 works of scientific and educational-methodical nature, including 4 monograph, 1 textbook, 8 scientific-methodical manuals. Research interests: history of medicine, methods of medical history, universe of history.

Навчук Ігор – кандидат медичних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я Буковинського державного медичного університету; автор і співавтор понад 170 публікацій наукового та навчально-методичного характеру, з-поміж

яких: 2 – у журналах, що індексуються в наукометричних базах Scopus та Web of Science, 1 монографія, 5 навчально-методичних посібників, 3 навчальні посібники, 2 методичні рекомендації, 1 патент на корисну модель, 1 інформаційний лист. Коло наукових інтересів: соціальна медицина, профілактика неепідемічних хвороб, громадське здоров'я, організація охорони здоров'я.

Navchuk Ihor – Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Social Medicine and Health Care Organization of Bukovyna State Medical University; author and co-author of more than 170 scientific and educational and methodological publications, including: 2 in journals indexed in the scientometric databases Scopus and Web of Science, 1 monograph, 5 educational and methodological manuals, 3 training manuals, 2 methodological recommendations, 1 utility model patent, 1 information sheet. Scientific interests: social medicine, prevention of non-epidemic diseases, public health, health care organization.

Чорненко Жанетта – кандидат медичних наук, доцент кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет». Автор понад 85 праць наукового та навчально-методичного характеру, з яких 4 монографії, 9 навчально-методичних посібників. Наукові інтереси: профілактика захворювань, історія медицини, проблеми дерматовенерології.

Chornenka Janetta – Candidate of Medical Sciences, Associate Professor of the Department of Social Medicine and Public Health of the Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University», Chernivtsy. Is the author of more than 85 works of scientific and educational-methodical nature, including 2 monographs, 9 scientific-methodical manuals. Scientific interests: disease prevention, history of medicine, problems of dermatovenereology.

Власик Любов – кандидат медичних наук, доцент кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я Буковинського державного медичного університету; автор і співавтор понад 50-ти наукових і навчально-методичних праць. Наукові інтереси: профілактика захворювань, історія медицини, проблеми дерматовенерології.

Vlasyk Liubov – Candidate of Medical Sciences, Associate Professor of the Department of Social Medicine and Health Care Organization of Bukovyna State Medical University; author and co-author of more than 50 scientific and educational and methodological works. Scientific interests: prevention diseases, history of medicine, problems of dermatovenereology.

Received: 02.05.2024

Advance Access Published: July, 2024

© М. Mandryk-Melnychuk, I. Navchuk, L. Vlasyk, A. Biduchak, Zh. Chornenka, 2024